צא: החובל פרק שמיני בבא קמא

החובל בעצמו אע"פ שאין רשאי פטור. תימה מאי מיהו שייך ע"כ הקונץ נטיעותיו אע"פ שאין רשאי פטור לאו היינו פטור ממלקות דהא חייב משום קונץ אילנות טובות ואזהרתיה מוזהרו לא תכרות כדאיתא בפ' בתרא דמכות (דף כב.) וצריך למחוק ולומר (ב) פטור אע"פ שאין בו לד מיזב שאין חס על גופו אחרים שהכלו בו חייבין ואחרים שקצצו נטיעה חייבין צריך לאוקמה כר"מ דאמר (כתובות דף לב:) לוקה ומשלם דלוקה משום לא תכרות אי נמי כדלא אמרו ביה:

אלא תנאי היא. כלומר ר' עקיבא דאמתי' ורבי עקיבא דבריתא פליגי ושנוי לגיעל ליתנהו והשתא ניחא דמשום דאמר תרי תנאי ואליבא דרבי עקיבא קבעי מאן תנא דאמתי' דאמר אליבא דר' עקיבא אין אדם רשאי לחבול בעצמו:

אלא האי תנא הוא דתניא מקרעין כו'. וא"ת ומאי ס"ד השתא וכי על זה צריך להביא ראיה דמקרע בגדיים עובר משום בל תשחית ואור"י דאין מביא ראיה אלא שאסור לחבול אפי' לצורך כגון אשה שטפחה על ראשה וכן ההיא דאך את דמכם שהרג את עצמו בשביל שום דבר שיהא וכן מקרע על המת זהו לצורך:

עובר משום בל תשחית. והא דאמר במו"ק (דף מ.) שמואל קרע עליה דרב ?מליסר אלטלי דמילתא יש לומר דצורכא מדקנגן שאני ולא היה יומר מדאי:

אלא שציער עצמו מן היין. לכאורה משמע דנזיר טהור נמי קאמר דנקרא חוטא בפרק מי שאמר הריני נזיר מגלח (נזיר דף יט.) קסבר רבי אליעזר הכפר נזיר טהור חוטא והיינו טעמא דכתיב קרא בנזיר טמא מפני ששנה בחטא וכן בפ"ק דנדרים (דף י.) ומימה דבפ"ק דנזיר (דף ג.) פריך נזירות מילתא דעבירה ואמרינן ליה נאה ומשני אפי' לרבי אליעזר הכפר דאמר נזיר חוטא הוא ה"מ טמא דאיידי דבעי מיסמר דלמא אתי למעבר על נזירותיה אבל נזיר טהור לאו חוטא קרי ליה ואור"ת דהא דקאמר דלא הוי חוטא היינו שמלוה גדולה מן העבירה דמלוה לידור כדאמר (ריש סוטה) הרואה סוטה בקלקולה יזיר עצמו מן היין ומכל מקום קנא יש חטא מידי דהוי ?אמתעניה תעניית חלום בשבת שקורעין בגד דינו (ג) ונפרעין ממנו תעניית של שבת מאי מקנתיה ליתיב תעניית לתעניתא שהמלוה גדולה מן העבירה וה"ק בנזיר אפי' ר' אליעזר דאמר נזיר חוטא ה"מ נזיר טמא שהוא עיקר חוטא אבל נזיר טהור לא חשיב רבי אליעזר כ"כ חוטא: **כל** בטיניה כו'. והא דאמר בחזקת הבתים (כ"ב דף לו.) האי מאן דנקט מגלח ומוציא ואמר איזיל ואגזיר לדיקלא דפלניא דזבניה ניהלי מהימן דלא חליף אינש למיגנב דיקלא דלאו דיליה התם בלקיטת פירות אירי מדנקט גזירה ונקט נמי מגלח ומוציא שהם כלי אומנות של ליקטי תמרים ודרך אדם למכור פירות אבל אין דרך למכור הדקל לקוץ ואם בקניית הדקל היה מדבר הוה ליה למינקט נרגא וה"ל למימר ואקטליה כדאמר התם בפרק כל הנשבעין (שבועות דף מו: ושם ?) דאמר רב נחמן האי מאן דנקט נרגא ואמר איזיל ואקטליה לדיקלא דפלניא ואשכח דקטיל ושדי לא אמרינן ההוא קטליה דעביד אינש דגזים ולא עביד: **וחייבו** רבן גמליאל ?ליתן י' זהובים. בפרק כסוי הדם (חולין דף פז. ושם) מוכח שזהו שכר ברכה ואם תאמר שכר דמלוה עלמה היכא אזיל וי"ל דמלוה וברכה הכל אחד ואע"ג דשור העומד להריגה ואילן העומד לקציצה יש שכר מצוה אע"פ שאין ברכה מכל מקום התם שכר מצות כיסוי וברכה לא היה כי אם י' זהובים ושכר ברכת המזון ארבע ברכות מ' זהובים ומעשה באחד שקראו ש"ל לקרות בס"ת ובא אחר וקדם וקרא ושאל לר"ת ואמר לו שיתן לו תרנגולת לשחוט תחת אותם שתי ברכות ואין נראה לר"י טעם זה דאם כן למה חיינו ר"ג עשרה זהובים ועוד פטרו ר"ת משום שיעבה אמן וגדול העונה אמן יותר מן המברך ועוד אמר ר"ת דבכבל אין דנין מילתא דלית ביה חסרון כיס כדאמר לעיל (דף פד.): למחר

וקתני החובל בעצמו אע"פ שאינו רשאי פטור הכי קאמר ליה לא מבעיא בושת דאדם רשאי לבייש את עצמו אלא אפי' חבלה דאין אדם רשאי לחבל בעצמו אחרים שחבלו בו חייבין ואין אדם רשאי לחבל בעצמו והתניא ?יכול נשבע להרע בעצמו ולא הרע יהא פטור ת"ל ?להרע או להטיב מה הטבה רשות אף הרעה רשות ?אביא נשבע להרע בעצמו ולא הרע ? אמר שמואל באשב בתענית דכוותה גבי הרעת אחרים להשיבם בתענית אחרים מי מותיב להו בתעניתא אין דמהדק להו באנדרונא והתניא איזהו ?הרעת אחרים אכה פלוני ואפצע את מוחו אלא תנאי היא דאיכא למ"ד ?אין אדם רשאי לחבל בעצמו ואיכא מ"ד אדם רשאי לחבל בעצמו מאן תנא דשמעת ליה דאמר אין אדם רשאי לחבל בעצמו אילימא האי תנא הוא דתניא ?ואך את דמכם לנפשותיכם אדרש ר' אלעזר אומר מיד נפשותיכם אדרש את דמכם ודלמא קטלא שאני אלא האי תנא הוא דתניא ?מקרעין על המת ולא מדרבי האמורי אמר רבי אלעזר שמעתי שהמקרע על המת יותר מדאי ?לוקה משום בל תשחית וכ"ש גופו ודלמא בגדים שאני דפסידא דלא הדר הוא כי הא דרבי יוחנן ?קרי למאני מכבדותא ורב חסדא כד הוה מסגי ביני היזמי והגא מדלי להו למאניה אמר ?זה מעלה ארוכה וזה אינו מעלה ארוכה אלא האי תנא הוא דתניא ?אמר ר"א הקפר ברבי מה ת"ל ?וכפר עליו מאשר חטא על הנפש וכי באיזה נפש חטא זה אלא שציער עצמו מן היין והלא דברים ק"ו ומה זה שלא ציער עצמו אלא מן היין נקרא חוטא המצער עצמו מכל דבר על אחת כמה וכמה: הקוצץ נטיעותיו [וכו']: תני רבה בר בר חנה קמיה דרב ?שורי הרגת נטיעותי קצצת אתה אמרת לי להורגו אתה אמרת לי לקוצצו פטור א"ל א"כ לא שבקת חיי לברייתא כל כמיניה א"ל איסמייה א"ל לא תתרגם מתניתך ?בשור העומד להריגה ובאילן העומד לקציצה אי הכי מאי קא טעין ליה דא"ל ?אנא בעינא למיעבד הא מצוה ?דתניא ?ושפך וכסה מי ששפך יכסה ומעשה באחד ששחט וקדם חבירו וכסה ?וחייבו ר"ג ליתן לו עשרה זהובים: א) אמר רב דיקלא דטען קבא אסור למקצציה מיתיבי ?כמה יהא בזית ולא יקצצו רובע שאני זיתים דחשיבי א"ר חנינא לא ?שביב שיבחת ברי אלא דקץ תאינתא בלא זמנה אמר רבינא ?ואם היה מעולה בדמים מותר תניא נמי הכי ?רק עץ אשר תדע זה אילן מאכל כי לא עץ מאכל הוא ?זה אילן סרק וכי מאחר (ה) שסופו לרבות כל דבר מה ת"ל כי לא עץ מאכל להקדים סרק למאכל יכול

לא מבעיא בושת. דהואיל ואדם רשאי לחבול בעצמו כי בייש בעצמו וביישו ביה אחרים לא מפסדי בהכי: **אלא אפי' החובל בעצמו.** אבלה ממש דאין רשאי בה ואיכא למימר הואיל ומקולקל הוא דאין מקפיד לא נחייבו אחרינא עלוי אפ"ה חייבין: **מה הטבה רשות.** בשבועות (דף מ.) מפרש ליה לקרא דלא מתוקש אלא בדבר הרשות: **דכוותיה גבי הרעה אחרים.** דקתני התם יכול נשבע להרע לאחרים ולא עשה יהא חייב ת"ל להרע לו להטיב מה הטבה רשות בשבועות (שם) כו': **דמסדר לה.** סוגרן בחדר ואין להם מה לאכול: **לנפשותיכם אדרוש.** מיד עצמכם אדרוש: **וכפר עליו.** בגזיר כתיב: **על הנפש.** משמע שחטא בנפש אדם: **מכל דבר.** המקנף עצמו בתענית: **עומד להריגה.** שור שהמית: **עומד לקנילה.** אשירה או כל עץ הטוטה לרה"ר ומתיירא שמא יפול על אדם וימות: **אלא בעינא למיעבד הא מצוה.** וכי טעין ליה היאך אתה אומרת לי להרגו מקמתא קושטא קאמר דכיון דלהכי קאי לא קפיד כולי האי ואינשי הוא דאינשי: **רובע.** הקב: **ואם היה מעולה בדמים.** דמיו יקרים לבנין יותר משבח פירותיו: **רק עץ אשר תדע.** קרא יתירא הוא דהוה ליי למכתב רק אשר לא הוא מאכל: **זה עץ מאכל.** וה"ק רק עץ אשר תדע אם איני יודע קרוב למצוי אלא הוא קמנו ואפילו הוא של מאכל: יכול

ג) שבועות כט., כ) שבועות שם, ג) [הגר' נתנאל עובר והוא הנכון], ד) [שבת קיג: סנהדרין לד.], ה) [תענית כג.]; ו) מיר יט, כב. נדרים י. תענית יא. שבועות ח. טוטה טו. [כריתות כו.], ז) חולין פז., ח) שבועות פ"ד מ"י, ט) ב"ב מ., י) [שם איתא תריסר מני ור' יוחנן קרע עליה דר' חנינא תלמיד [איעקלי], כ) כרכות לא:, ל) [ד"ה עביד],

הגהות הב"ח

(א) גמ' וכי מאמר שסופנו לרבות כל דבר: **(ב)** תוס' ד"ה החובל וכו' לחמוק ולומר דפטור ה"ק אע"פ שאין בו לד: **(ג)** ד"ה אלא אליבא דר' עקיבא גזר דינו של ע' שנה ונפרעין ממנו:

גליון הש"ס

גמ' **אמר שמואל באשב** בתענית. עיין סוטה דף טו ע"א תוס' ד"ה ס"ל:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) גמ' אמר רב דיקלא דשעין קבא אסור. תימה לי אלא מזכר דין זה בטור ושו"ע ובאו לאיתי לסמ"ק סי"ד סי' קטו פ"ק ז נרגש מה ויעוש"ה:

מוסף רש"י

וכי באיזה נפש חטא זה. מי הרג שנקרא חוטא (תענית יא.). **אלא** שציער עצמו מן היין. שאין מלוה לצער עצמו, כדאמרינן (הוריות י.) נזיקין לי אמלי הא עצמא מי סני להו (תענית יא.). **איסמייה.** אסיר בריינא זו מגרסתי (ב"מ כז.). **וחייבו** ר"ג ליתן לו עשרה זהובים. מפני שהפסידו שכר, ונקמן כעי שכר מצות מעשה או שכר הברכה (חולין פז.). **שיבחת ברי.** כך שמו (ב"ב כו. ושם: שכחת).

מסורת הש"ס

תורה אור השלם

1. אוֹ נֶפֶשׁ כִּי תִשְׁבַּע לְבַטֵּא בִשְׂפָתַיִם לְהָרַע אוֹ לְהֵיטִיב לְכֹל אֲשֶׁר יִבְטָא הָאָדָם בִּשְׁבֻעָה וְנֶעְלַם מִמֶּנּוּ וְהוּא יָדַע וְאָשַׁם לְאַחַת מֵאֵלֶּה: ויקרא ה ד
2. וְאַךְ אֶת דִּמְכֶם לְנַפְשֹׁתֵיכֶם אֶדְרֹשׁ מִיַּד כָּל חַיָּה אֶדְרְשֶׁנּוּ וּמִיַּד הָאָדָם מִיַּד אִישׁ אָחִיו אֶדְרֹשׁ אֶת נֶפֶשׁ הָאָדָם: בראשית ט ה
3. וְעָשָׂה הַכֹּהֵן אֶחָד לְחַטָּאת וְאֶחָד לְעֹלָה וְכִפֶּר עָלָיו מֵאֲשֶׁר חָטָא עַל הַנָּפֶשׁ וְקָדַשׁ אֶת רֹאשׁוֹ בַּיּוֹם הַהוּא: במדבר ו יא
4. וְאִישׁ אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִן הַגֵּר הַגָּר בְּתוֹכָם אֲשֶׁר יָצוּד צַיִד חַיָּה אוֹ עוֹף אֲשֶׁר יֵאָכֵל וְשָׁפַךְ אֶת דָּמוֹ וְכִסָּהוּ בֶּעָפָר: ויקרא יז יג
5. רַק עֵץ אֲשֶׁר תֵּדַע כִּי לֹא עֵץ מַאֲכָל הוּא אֹתוֹ תַשְׁחִית וְכָרַתָּ וּבָנִיתָ מָצוֹר עַל הָעִיר אֲשֶׁר הִוא עֹשָׂה עִמָּךְ מִלְחָמָה עַד רִדְתָּהּ: דברים כ כ

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com